

MUSEOVIRASTO
Rakennushistorian osasto

HOLLOLAN KIRKON KORJAUSTYÖT

Kertomus virkamatkasta 10.1.1994
Markus Hiekkänen

Viime syksynä tehdyn päätöksen mukaisesti (ks. Markus Hiekkasen ja Pentti Pietarilan matkakertomus 1.12.1993 matkasta 19.10.1993) aloitettiin kirkon korjaustyöt 3.1.1994

Ensimmäiseksi purettiin vanhat urut, joiden osia (mm. pillejä) myytiin yksityisille muistoiksi (hinta 10-100 mk) ja eri äänikertoja (n. puolet kaikista) kotiturkujen rakentajille. Myyntitulot käytetään lähetystyössä. Kokonaisina urkuja ei saatu myytyä, vaikka niitä tarjottiin mm. lehti-ilmoituksilla. Osat siirrettiin pihamaalle irroitamalla eteläseinän läntisimmän ikkunan puitteet.

Kirkon kiinteä sisustus ja irtaimisto suojattiin museoviraston ohjeiden mukaisesti muovilla ja mm. keskiaikaiset puuveistokset siirrettiin alttarikehän sisäpuolelle suojaan. Urkulehterin etureunan kohdalle tehtiin läpinäkyvästä muovista seinämäinen suoja estämään pölyn leviäminen länsiosasta kaivausten aikana.

Urkujen purkamisen jälkeen irroitettiin lehterin alla olevat penkit ja siirrettiin ne idempänä olevien, aaltopahvilla suojattujen penkkien päälle. Lattialankut irroitettiin ja taaplattiin kuoriin. Tämän jälkeen ryhdyttiin poistamaan lattian alla ollutta puu- ja muuta roskaa, jota oli hyvin runsaasti. Antamiemme ohjeiden mukaisesti niistä eroteltiin mahdollisesti antikvaarisesti kiinnostavat esineet myöhemmin tehtävää tarkastusta varten (ks. jäljempänä).

Käyntini aikana ryhdyttiin ohjeitten mukaisesti poistamaan ja seulomaan lattian alla olevaa maata. Seulonta-aseman ovat ammattikoulun kirvesmiehet rakentaneet kirkon länsioven ulkopuolelle. Keinuseula on myös rakennettu paikalla ohjeiden mukaan (ks. Hiekkasen ja Pietarilan matkakertomus 1.12.1993 matkasta 19.10.1993, RHO arkisto). Maa kuljetettiin seulaan sangoissa. Ensimmäisellä työviikolla paikalla oli hollolalaisia vapaaehtoisia peräti 15 henkeä, nyt hiukan vähemmän. Työnjohtajana on seurakunnan puolesta Mauno Huikari.

Maata alettiin poistaa alkaen pohjoisseinän vierestä. Kuten jo aiemmin annoin ohjeeksi sen, että kaivetaan vain niukin välttämätön ja ettei kuoppia tule tehdä. Luut kerätään talteen, jotta ne voidaan haudata uudelleen, todennäköisesti kirkkomaalle.

Lehterin puinen tuki sen portaiden keskivaiheilla näyttää antaneen jonkin verran perään. Näyttää siltä, että sen alla ei ole tukea, ei ainakaan hirttä, mutta sen kohdalla ei paikalla ollessani vielä ehditty kaivaa. Tuen lounaispuolella maaperä on hyvin pehmeää; oletettavasti siinä on hauta.

Maaperä on kuten Pentti Pietarilan kanssa aikaisemmin olemme todenneet hyvin kuivaa pölyten voimakkaasti vähäisestäkin kosketuksesta. Nyt tehty lattaian avaaminen ja sen alustan näkeminen aiempaa laajemmalla alueelta osoittaa, ettei minäkäänlaista pelkoa liiasta kosteudesta ole ja että lattian tukirakenteet olisivat hyvin voineet edelleenkin olla osaksi hiekan sisässä. Ainoastaan läntisin etelä-pohjoissuuntainen kannatin, siis länsioven vieressä oleva on osaksi lahonnut ja jouduttaneen osaksi vaihtamaan.

Paloturvallisuuden takia aiotaan seinäkynttelikköihin johtavat lyijykaapelit (peräisin 1930-luvulta?) vaihtaa uusiin aina vajaan puolen metrin korkeudessa lattiasta olevaan sähkörasiaan asti. Tästä ylöspäin kaapelit vaihdettiin jo 1970-luvulla. Jo aikoinaan nämä lattian alta nousevat kaapelit on kätketty laastin alle, joten ei ole mitään syytä, etteikö kaapelien kohdalta voisi rappaus hakata auki ja suorittaa vaihto.

Tarkastettuani lattian alta löydetyt puuesineet saatoin todeta, ettei niillä (muutamia arkunjalkoja ja -päätyjä, koristenukkeja ym) ole mainittavaa antikvaarista arvoa eikä niitä kannata ottaa Kansallismuseon kokoelmiin. Niistä voi seurakunta tallettaa kellotapuliin säilöön sopiviksi katsomansa. - Tiiliä lattian alta on tullut useita kymmeniä, mutta lähes pelkästään tavallisia muuraustiiliä. Kaikki, myös rikkoutuneet, säilytetään seurakunnan tulevia tarpeita varten. Joukossa on muutamia selvästi keskiaikaisia holvivaippatiiliä, mitat 27 x 20 x 8 cm. Osa muuraustiilistä on kooltaan jopa 30 x 15 x 7. Myös pienempiä löytyy: 22 x 10 x 7. Vain yksi neljännessauvatiilen katkelma edustaa muototiiliä. - Runkohuoneen lounaiskulmasta tuli heti lattialankkujen poistamisen jälkeen esiin sukhauta, joka oli esillä jo 1934 (ks. esim. Antero Sinisalo, Hollolan Pyhän Marian kirkko, kuva s. 96). Se on murattu tiilestä mutta peitetty, ilmeisesti 1934(?), kahdella puuovella. Sisällä on edelleen luita, mutta muuten se on tyhjä. Holvin luoteisnurkassa olevasta aukosta näkee, että runkohuoneen länsiseinän perustus työntyy seinästä suorakulmaisesti peräti 0,8 m päähän. Se on siten rakenteeltaan samanlainen kuin perustus runkohuoneen itäseinän ulkopuolella.

Urkulehterillä aloitettiin käyntini aikana lattian purkaminen. Sen edetessä tulee varsinkin van-

hojen urkujen kohdalta etelälaiivassa esiin hyvin-
kin järeää puutavaraa, leveys n. 30 cm ja paksuus
peräti 10 cm. Kaikki puutavara yritetään käyttää
uuteen lattiaan. Lehterin korkeudella seinät ovat
varsin nuhruiset ja vanhojen urkujen kohdalla jopa
mustat. Holveja seurakunta ei aio tämän korjauksen
yhteydessä puhdistaa, vaikka sen tärkeyttä juuri
nyt on korostettu.

Helsingissä 12.1.1994

Markus Hiekkänen

MARKUS HIEKKÄNEN
KIRJALLINEN
12.1.1994